

1. ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ;

Μέσο: TA NEA

Ημ. Έκδοσης: . . .28/09/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .28/09/2024

Σελίδα: 9

Innews AE - Αποδελτίωση Τύπου - <http://www.innews.gr>

ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΤΖΑΒΟΥΝΕΛΗ

Το τέλος της αρχής;

Είμαι πολύ ευχάριστο που οι συναντήσεις μεταξύ των ηγετών της Ελλάδας και της Τουρκίας έχουν γίνει πλέον τόσο συχνές και τόσο συνήθειες ώστε να μην αποτελούν καν την πρώτη είδηση στις εφημερίδες των δύο χωρών. Η πρεμία στον αέρα και (ίσως λίγο λιγότερο) στη θάλασσα του Αιγαίου δεν αποκλείουν βεβαίως ελαφρές αναταραχές περί την Κάσο, μια δύλωση σε λίγο πιο υψηλούς τόνους ή ακόμη και την επανάληψη των ιδίων λόγων στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Είναι σαφές ότι οι δυο χώρες δεν έχουν μετακινήσει ουδέ κατά κεραία από τις πάγιες θέσεις τους, έστω και αν το γενικότερο πλαίσιο σε τίποτα δεν μοιάζει με εκείνο το καυτό καλοκαίρι του 2020.

Η παγίωση της πρεμίας, ακόμη και με τη μορφή περιχάραξης των ορίων της κάθε χώρας, δεν είναι αμελητέα. Δημιουργεί την αναγκαία απόσταση από το πεδίο τριβής και μας επιτρέπει να δούμε τη μεγάλη εικόνα. Ταυτόχρονα η συχνή επαφή των δύο πλευρών δημιουργεί οικειότητα και τελικά αμοιβαία εμπιστοσύνη, προϋπόθεση για την έναρξη και φυσικά την τελική επιτυχία κάθε διαπραγμάτευσης.

Εδώ βρισκόμαστε τώρα: σε ένα πλάτωμα και πρέπει να αποφασίσουμε αν θα πάμε στην επόμενη, δυσκολότερη φάση ή αν θα αφήσουμε την κατάσταση ως έχει, υποκείμενο στον νόμο της φθοράς και όσο κρατήσει. Η εντολή προς τους υπουργούς Εξωτερικών φαίνεται να δείχνει προς την πρώτη επιλογή – αλλά κανείς δεν πρέπει να υποτιμά τη δυσχέρεια του εγχειρήματος και το πολιτικό θάρρος που απαιτείται.

Με δεδομένη την άβυσσο που χωρίζει τις απόψεις των δύο πλευρών, αναρωτιέται κανείς αν έχει νόημα μια συνολική διαπραγμάτευση, που θα περιλαμβάνει όλα τα ανοικτά μέτωπα στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο. Είναι προφανές ότι μια τέτοια προσέγγιση, που εκ των πραγμάτων θα προσπαθήσει να αναρέσει τις κόκκινες γραμμές εκάστης πλευράς, δεν θα μπορούσε να έχει σοβαρές πιθανότητες επιτυχίας. Θα ήταν ίσως σκοπιμότερο να αναζητηθούν άλλες γωνίες πρόσβασης, που θα διευκόλυναν πρακτικές λύσεις σε συγκεκριμένα προβλήματα, λύσεις που δεν θα μπορούσαν να στηριχθούν παρά στις βασικές αρχές και το γενικό πλαίσιο της διαπραγμάτευσης, έτσι όπως αυτές έχουν κατά καιρούς προταθεί από τα μέρη. Για παράδειγμα, ο πρόεδρος Ερντογάν έχει προτείνει μια συνδιάσκεψη μεταξύ των τεσσάρων χωρών που εμπλέκονται στις αλληλοκαλυπτόμενες συμφωνίες οριοθέτησης: Ελλάδα - Αιγύπτου και Τουρκίας - Λιβύης, με σκοπό να οριοθετηθούν οι θαλάσσιες ζώνες των εμπλεκόμενων μερών. Είναι προφανές ότι σε αυτή τη μορφή, μια τέτοια σύναξη δεν θα ήταν δυνατή.

Δεν θα ήταν όμως χρήσιμη η κοινή συνάντηση όλων των ενδιαφερομένων μερών για ένα κοινό καλώδιο μεταφοράς ενέργειας, η οποία (σε ένα τυχαίο παράδειγμα) θα μπορούσε να περιλαμβάνει την Ελλάδα, την Τουρκία, την Αίγυπτο, τη Λιβύη, το Ισραήλ, τη Γαλλία, την Κύπρο, τις Ηνωμένες Πολιτείες, ενδεχομένως με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρούσα; Με ποιον τρόπο θα μπορούσε να συμφωνηθεί η πόντιση και λειτουργία ενός τέτοιου καλωδίου, χωρίς στην πραγματικότητα να συμφωνηθούν οι θαλάσσιες ζώνες στον βυθό της θάλασσας; Και αν η μια χώρα επιμένει ότι τίποτα δεν γίνεται χωρίς να ερωτηθεί, γεγονός που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως έμμεση αναγνώριση δικαιωμάτων, πώς αυτή η συνολική διευθέτηση θα γίνει δεκτή χωρίς τη συναίνεση και αυτής της άλλης χώρας, που η προηγούμενη δηλώνει ότι δεν αναγνωρίζει; Από το μικρό βήμα της ad hoc συμφωνίας για κάτι συγκεκριμένο στο μεγάλο άλμα μιας πιθανής διαδικασίας οριοθέτησης ή συνδιαλλαγής. Θέλει αρετή και τόλμη – και μεγάλη προετοιμασία.

Η Μαρία Τζαβουνέλη είναι καθηγήτρια Διεθνούς Δικαίου στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και γενική διευθύντρια του ΕΛΙΑΜΕΠ